

Informatisering

3 HOOFDSTUK

Informatisering

Waar vroeger een pensioen manueel werd berekend door een ambtenaar zien we nu meer en meer dat de berekening en uitbetaling van de pensioenen geautomatiseerd worden.

Dit biedt heel wat voordelen: vaak kunnen zo efficiëntiewinsten geboekt worden, is er het voordeel dat de computer nauwkeuriger is in het berekenen dan de mens en kunnen de ambtenaren die vroeger deze manuele berekeningen uitvoerden ingezet worden om tegemoet te komen aan het toegenomen aantal vragen van de burger.

Anderzijds dient opgemerkt te worden dat het ontdekken van onvolmaaktheden in computerprogramma's een zeer ver doorgedreven kennis van de pensioenwetgeving en een inzicht in de logica en algoritmen van de berekeningsprogramma's vergt.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft ingespeeld op deze nieuwe evolutie: de dienst heeft zich verder gespecialiseerd in het detecteren van eventuele fouten of onvolmaaktheden in de computerprogramma's. Vier bemiddelingsvoorbeelden worden geciteerd om dit aan te tonen.

1. Uitbetaling van het gezinspensioen indien er een feitelijke scheiding is door gezinshereniging

Een in het buitenland gehuwd echtpaar waarvan de ene echtgenoot de Belgische nationaliteit heeft en de andere echtgenote de nationaliteit van een niet EU- land besluit naar België te verhuizen. Het echtpaar geniet een gezinspensioen.

De inschrijving in het rijksregister van de echtgenote van vreemde nationaliteit kan niet onmiddellijk gebeuren daar het gemeentebestuur nog niet in het bezit is van haar vergunning om in het kader van gezinshereniging haar echtgenoot te vervoegen. De echtgenoot, die Belg is, werd wel onmiddellijk ingeschreven in het rijksregister.

De automatische verwerking van de gegevens uit het bevolkingsregister door het informaticaprogramma van de Federale Pensioendienst leidde ertoe dat het echtpaar gedurende een maand als feitelijk gescheiden werd beschouwd.

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen erkent de Federale Pensioendienst dat het gegeven dat de echtgenote niet onmiddellijk op het adres van haar echtgenoot is ingeschreven niet tot gevolg heeft dat de echtgenoten geacht worden feitelijk gescheiden te zijn (waardoor enkel de helft van het gezinspensioen aan de ene echtgenoot kan uitbetaald worden daar ze voordien in een land woonden waarmee België geen bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid heeft) doch dat ze wel aan de toekenningsvoorwaarden voor een gezinspensioen beantwoorden, waardoor het gezinspensioen volledig kan uitbetaald blijven. De afzonderlijke inschrijving in het Rijksregister gedurende iets minder dan één maand is immers het gevolg van de te vervullen administratieve geplogenheden.

DOSSIER 34485

De feiten

Op 4 april 2014 waren de heer Baeckeland, die de Belgische nationaliteit heeft, en zijn echtgenote mevrouw Gartimaye, die de Nigeriaanse nationaliteit heeft, in Lagos (Nigeria) getrouwd.

In 2020 willen ze naar België verhuizen om zich daar definitief te vestigen.
De heer Baeckeland heeft zich op 3 maart 2020 afgemeld bij de Belgische ambassade in Nigeria.

Op 5 maart 2020 komt hij in België aan.

Zijn echtgenote komt op 21 maart 2020 in België aan. De heer Baeckeland meldde in zijn klacht dat hij wat vroeger dan zijn echtgenote naar België is vertrokken teneinde het appartement dat ze zullen bewonen te bemeubelen en in orde te brengen.

Op 22 maart 2020 heeft de heer Baeckeland zich aangemeld bij de stad Antwerpen om zich terug in te schrijven in België.

Na de woonstcontrole door de politie op 4 april 2020 wordt hij, zoals de wetgeving voorschrijft, met terugwerkende kracht tot de datum van het indienen van het verzoek tot inschrijving in België, zijnde 22 maart 2020, ingeschreven in het bevolkingsregister.

Mevrouw Gartimaye heeft zich de dag na haar aankomst in Zaventem, zijnde op 22 maart 2020, via de stedelijke website bij de dienst Vreemdelingenzaken van de stad Antwerpen aangemeld.

Een echtgenote van vreemde nationaliteit die zich bij haar Belgische partner in België wil vestigen moet immers overeenkomstig de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering een aanvraag tot gezinshereniging indienen. De procedure voorziet dat de gezinshereniging noodzakelijkerwijze moet gaan via de gemeentelijke administratie van de vestigingsgemeente, in casu via de dienst Vreemdelingen Zaken van de Stad Antwerpen.

Alle nodige documenten werden op 6 april 2020 bij mevrouw Gartimaye opgevraagd teneinde de verblijfsaanvraag digitaal te kunnen opstarten.

Op 10 april 2020 maakt mevrouw Gartimaye de gevraagde documenten over.

Op 16 april 2020 wordt de procedure formeel opgestart en wordt de wijkagent gevraagd een woonstcontrole uit te voeren.

Aangezien uit de woonstcontrole bleek – in casu ook op 16 april 2020- dat mevrouw Gartimaye effectief in Antwerpen verbleef werd zij in het vreemdelingenregister ingeschreven vanaf 16 april 2020, de datum waarop de procedure formeel werd opgestart. Zij ontvangt dan ook een bewijs van inschrijving in het vreemdelingenregister en een machtiging tot beperkt verblijf als vreemdeling. Het dossier doorgestuurd naar de Dienst Vreemdelingen (DVZ) die deel uitmaakt van de FOD Binnenlandse Zaken. De DVZ zal later immers moeten beslissen over het toelaten, het verblijf of het verwijderen van mevrouw Gartimaye.

Het verbaasde de heer Baeckeland dan ook dat aan hem, wegens wat hij een “tijdelijke feitelijke scheiding” noemt, geen gezinsspensioen werd toegekend waardoor het ontvangen pensioenbedrag beduidend lager lag.

Tevens merkte hij op dat volgens hem tussen de aanmelding door zijn echtgenote via de stedelijke website bij de dienst Vreemdelingenzaken van de stad Antwerpen en het opvragen van de nodige documenten ingevolge de coronalockdown meer tijd verlopen was vermits op de ontvangstmelding van 29 maart 2020 dit risico vermeld werd en dit in de mail van 7 april 2020 aan hem door de stad Antwerpen bevestigd was.

Aangezien zijn contacten met de Federale Pensioendienst geen resultaat hadden wendde de heer Baeckeland zich tot de Ombudsdienst Pensioenen teneinde toch de uitbetaling van het gezinsspensioen te bekomen voor de maand april 2020.

Ter vervollediging delen we nog mee dat mevrouw Gartimaye sinds 6 november 2020 in het bezit is van haar verblijfsvergunning ingevolge de gezinshereniging.

Bedenkingen

De Ombudsdienst Pensioenen stelde vast dat de heer Baeckeland op 22 april 2020 van de Federale

Pensioendienst een beslissing ontvangen heeft waarin gesteld werd dat hij en zijn echtgenote sinds 22 maart 2020 niet meer op hetzelfde adres wonen.

Artikel 3 § 1 a) van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn bepaalt dat het gezinspensioen wordt toegekend aan de werknemer van wie de echtgenoot geen beroepsactiviteit of enkel een toegelaten beroepsactiviteit uitoefent en die geen rust- of overlevingspensioen of vervangingsinkomen geniet¹.

Doch baseert de pensioendienst zich op artikel 74, 4° van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers dat bepaalt dat onder feitelijke scheiding van de echtgenoten dient verstaan te worden: de toestand die ontstaat wanneer de echtgenoten onderscheiden hoofdverblijfplaatsen hebben; deze worden vastgesteld aan de hand van de inschrijvingen in de bevolkingsregisters of van de identificatiefiche bedoeld in artikel 18ter of bij ontstentenis van een afzonderlijke inschrijving in de bevolkingsregisters, wanneer één van de echtgenoten in de gevangenis is opgesloten, in een gesticht ter bescherming van de maatschappij of een bedelaarskolonie is opgenomen of het voorwerp heeft uitgemaakt van een beschermingsmaatregel, bedoeld in artikel 2 van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

De FPD betaalt de helft van zijn gezinspensioen aan hem uit. Zijn echtgenote voldoet immers volgens de FPD niet aan de nationaliteitsvereisten om de uitbetaling van de helft van het gezinspensioen te bekomen daar zij de Nigeriaanse nationaliteit heeft en België geen bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid met Nigeria heeft.

Hij krijgt in april 2020 geen 2.168,76 euro doch slechts 1.084,38 euro, zijnde de helft van het gezinspensioen, uitbetaald.

Vanaf mei 2020 wordt opnieuw het gezinspensioen volledig aan de heer Baeckeland uitbetaald. Uit het rijksregister blijkt dat de heer Baeckeland van 22 maart 2020 tot 16 april 2020 niet langer op hetzelfde adres was ingeschreven als zijn echtgenote.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft eerst alle gegevens betreffende de inschrijving in het bevolkingsregister en de data aangaande de formaliteiten in het kader van de gezinshereniging opgevraagd via de Ombudsvrouw van de stad Antwerpen.

De Ombudsdienst Pensioenen stelt op basis hiervan vast dat de afzonderlijke inschrijving in het Rijksregister gedurende iets minder dan één maand het gevolg is van de te vervullen administratieve geplogenheden. Daarenboven is het nooit de bedoeling van het koppel geweest om feitelijk te scheiden. Op basis van deze argumenten vraagt de Ombudsdienst Pensioenen bijgevolg aan de Federale Pensioendienst om het gezinspensioen toch volledig aan de heer Baeckeland uit te betalen gedurende de maand april 2020.

De argumentatie van de Ombudsdienst Pensioenen stemt daarenboven overeen met het arrest van het Arbeidshof te Luik van 10 februari 2004 (in casu voor een pensioen als zelfstandige)² dat stelde *“Het rustpensioen wordt aan het gezinsbedrag aan een getrouwde begunstigde toegekend. De getrouwde begunstigde wiens echtgenote van vreemde nationaliteit nog niet op het adres van haar woonplaats is ingeschreven omdat het gemeentebestuur nog niet in bezit is van haar vergunning om in het kader van gezinshereniging haar echtgenoot te vervoegen, beantwoordt aan de toekenningsvoorwaarden voor een gezinspensioen. Het gegeven dat de echtgenote niet op het adres van haar echtgenoot is ingeschreven, heeft niet tot gevolg dat de echtgenoten geacht moeten worden feitelijk gescheiden te zijn”*.

1 Toch kan een gepensioneerde een gezinspensioen ontvangen terwijl de echtgenoot een pensioen of als dusdanig geldend voordeel ontvangt uit een ander stelsel (zelfstandigen of ambtenaren) of krachtens de pensioenwetgeving van een ander land of volkenrechtelijke instelling. Opdat de gepensioneerde alsnog recht zou hebben op het gezinspensioen mag de echtgenoot echter geen pensioen genieten dat meer bedraagt dan het verschil tussen het gezinspensioen en het pensioen voor alleenstaanden. Is de andere uitkering kleiner dan het verschil tussen het gezinspensioen en het pensioen voor alleenstaanden, dan heeft de gepensioneerde recht op het gezinspensioen, maar wordt het bedrag van het pensioen van de echtgenoot ervan afgehouden.

De echtgenoot heeft ook altijd het recht om af te zien van zijn pensioen voor alleenstaanden wanneer het gezinspensioen van de andere echtgenoot de som van de twee pensioenen voor alleenstaanden zou overschrijden. De FPD onderzoekt ook ambtshalve welke regeling het voordeligste is, twee pensioenen voor alleenstaanden of één gezinspensioen.

2 Soc. Kron., 2005, afl.10, p.6.

In dit arrest wordt gesteld dat de pensioenwetgeving definieert wat onder feitelijk gescheiden echtgenoten moet verstaan worden doch niet definieert wat onder samenwonende echtgenoten dient verstaan te worden.

Volgens het Arbeidshof kan de wijze waarop feitelijke scheiding dient bewezen te worden niet a contrario dienen als enige wijze om de samenwoning te bewijzen.

Een inschrijving van de echtgenote in het register van de burgerlijke stand is immers volgens dit arrest maar mogelijk nadat de gemeente in het bezit is van de toelating tot gezinshereniging. Wanneer men het bewijs van de afwezigheid van een feitelijke scheiding enkel maar mag leveren aan de hand van de inschrijving in het bevolkingsregister moet men besluiten dat men zich in een situatie van "fait du Prince" bevindt vermits de wetgeving enkel maar een inschrijving in het bevolkingsregister toelaat wanneer er een beslissing over de gezinshereniging door het bevoegde orgaan getroffen is. Daarenboven kan het maanden in beslag nemen alvorens zo'n beslissing er is.

Conclusie 1

De Federale Pensioendienst had oor naar onze opmerkingen en liet ons weten dat hij zich met deze opmerkingen akkoord kon verklaren. Op 25 juni 2020 werd dan aan de heer Baeckeland een nieuwe beslissing toegestuurd waarbij voor wat betreft de maand april 2020 eveneens het gezinsspensioen werd toegekend. De achterstallige bedragen (verschil tussen het betaalde pensioen als alleenstaande en het gezinsspensioen) werden hem overgemaakt.

Kortom, het is niet te verdedigen dat een gepensioneerde rechten misloopt door het feit dat hij een door een andere overheid opgelegde verplichting correct en minutieus naleeft. Wanneer de wetgeving in dergelijke gevallen enigszins voor interpretatie vatbaar is -wat in casu het geval is- dient deze interpretatie die de gepensioneerde geen rechten doet mislopen toegepast te worden.

Conclusie 2

Om zelf de meest pientere gepensioneerde toe te laten een fout op te sporen in een geïnformatiseerd proces is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst de Ombudsman Pensioenen hier op het belang van het motiveringsbeginsel en zorgvuldigheidsbeginsel.

Laten we eerst stil staan bij het motiveringsbeginsel. Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de pensioenbeslissing duidelijk wordt uitgelegd waarom de echtgenoten als feitelijk gescheiden beschouwd worden.

Zo staat op de pensioenbeslissing vermeld dat de feitelijke scheiding afgeleid is uit het feit dat de echtgenoten niet op hetzelfde adres in het bevolkingsregister zijn ingeschreven.

Het is immers ingevolge deze motivering dat de gepensioneerde een klacht heeft ingediend daar zijn echtgenote in de onmogelijkheid was zich in het bevolkingsregister te schrijven tot dat de toelating tot gezinshereniging gegeven was.

Wat betreft het zorgvuldigheidsbeginsel is het van groot belang dat wanneer een gepensioneerde opmerkingen formuleert, zoals in casu het geval was, hier grondig onderzoek naar gevoerd wordt. Dit laatste is echter niet gebeurd.

2. Controle toegelaten activiteit : beroepsinkomsten dienen vastgesteld te worden op basis van het fiscaal criterium (in plaats van het sociaal criterium)

Teneinde snel te kunnen verifiëren of de inkomsten uit een beroepsactiviteit al dan niet de toegelaten grens inzake werken naast pensioen overschrijden is het computerprogramma van de FPD zo geprogrammeerd dat men gebruik maakt van de bezoldigingscodes uit de Dmfa aangiften. Deze bevatten derhalve de beroepsinkomsten volgens het sociaal criterium daar waar de wetgeving voorschrijft dat men rekening moet houden met de door de fiscus weerhouden inkomsten.

Door gebruik te maken van de inkomsten uit de Dmfa aangifte kan de FPD niet identificeren of het loon van de maand december effectief in december werd uitbetaald (en derhalve bij de inkomsten van dat jaar in aanmerking dient genomen te worden voor de controle toegelaten activiteit) of in januari van het volgend jaar

werd uitbetaald (en derhalve het loon van december in aanmerking dient genomen te worden bij de inkomsten van het volgende jaar voor de controle toegelaten activiteit). De gepensioneerde moet dit zelf opmerken. Tevens berust de bewijslast dat het loon eventueel in een volgend fiscaal jaar is uitbetaald bij de gepensioneerde. Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen werd het door de gepensioneerde geleverde bewijs dat oorspronkelijk door de pensioendienst verworpen was toch aanvaard.

DOSSIER 34861

De feiten

De heer Huyse geniet een rustpensioen in de openbare sector. In 2019 cumuleerde hij dit pensioen met een activiteit als werknemer.

De heer Huyse hield nauwgezet zijn inkomsten uit deze activiteit bij. Hij wou immers ten allen prijze vermijden dat zijn inkomsten hoger zouden liggen dan de voor hem toepasselijke jaargrens.

Hij is dan ook verwonderd dat hij op 16 september 2020 een brief van de FPD ontvangt waarbij hem wordt meegedeeld dat hij de toegelaten cumulatiegrens in 2019 met 5 % overschreden heeft en dat bijgevolg zijn pensioen voor het jaar 2019 met hetzelfde percentage diende verminderd te worden. De FPD deelt hem ook mee dat hij de te veel ontvangen bedragen moet terugbetalen.

De heer Huyse is niet akkoord met de berekening van de inkomsten zoals de FPD deze heeft uitgevoerd. Hij bezorgt aan de FPD een uittreksel uit de individuele rekening van het jaar 2019 en het bewijs dat het loon van de maand december 2019 pas in januari 2020 gestort werd.

De FPD blijft bij zijn standpunt en deelt hem in oktober 2020 mee dat het te veel gestorte bedragen van zijn toekomstige maandbedragen zal worden afgehouden.

De heer Huyse wendt zich eind oktober 2020 tot de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen

Vanaf het jaar van de 65ste verjaardag (of als men op de ingangsdatum een loopbaan van minstens 45 jaar kan bewijzen) mag het pensioen onbeperkt gecumuleerd worden met inkomsten uit een beroepsactiviteit. Voldoet men niet aan deze voorwaarde dan mag het pensioen gecumuleerd worden met inkomsten uit een beroepsactiviteit voor zover deze inkomsten een bepaalde jaargrens niet overschrijden.

Voor het jaar 2019 bedraagt de toegelaten jaargrens in het geval van de heer Huyse 8.172 euro bruto. Dit is de jaargrens van toepassing in het geval van de cumulatie van een rustpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit als werknemer zonder kinderlast.

Op basis van artikel 76 van de programmawet van 28 juni 2013 moet:

1° onder “beroepsactiviteit” worden verstaan: iedere activiteit die beroepsinkomsten kan opleveren;

2° moet onder “beroepsinkomsten” worden verstaan: de inkomsten bedoeld in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4°, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992, (...)

Worden niet beschouwd als beroepsinkomsten:

a) het dubbel vakantiegeld;

b) de achterstallige bedragen bedoeld in artikel 171, 5°, b), (= bezoldigingen, pensioenen, renten of toelagen als vermeld in de artikelen 31 en 34, waarvan de uitbetaling of de toekenning door toedoen van de overheid of wegens het bestaan van een geschil slechts heeft plaatsgehad na het verstrijken van het belastbare tijdperk waarop zij in werkelijkheid betrekking hebben; (...)

3° moet onder “beroepsactiviteit als werknemer” worden verstaan: een beroepsactiviteit die onder de toepassing valt van de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten of van een soortgelijk wettelijk of reglementair statuut.

4° moet onder “beroepsinkomsten als werknemer” worden verstaan: de bruto beroepsinkomsten die voortvloeien uit een beroepsactiviteit als werknemer. (...)

Uit het onderzoek van het dossier blijkt dat de FPD in zijn beslissing meldt dat de heer Huyse in 2019 in totaal 8.568,53 euro bruto verdiend heeft. Omdat hij hierdoor de jaargrens met 5 % overschreden had, verminderde de FPD het pensioenbedrag voor dat jaar met 5 %.

Bij het nazicht van de berekening van de in aanmerking genomen inkomsten uit de beroepsactiviteit blijkt echter dat de FPD rekening heeft gehouden met de inkomsten van de maand december 2019. Het inkomen van betrokkene voor de maand december 2019 werd evenwel pas uitbetaald in januari 2020.

Daar de cumulatiwetgeving voor wat betreft de vaststelling van de in aanmerking te nemen inkomsten voorschrijft dat er rekening dient gehouden te worden met de inkomsten die in een bepaald jaar betaald werden (fiscaal criterium) meenden wij net als de heer Huyse dat de FPD de inkomsten verkeerd berekend had. De FPD kon bijgevolg het inkomen van december 2019 niet in aanmerking nemen bij de te weerhouden inkomsten van 2019 in het kader van de toegelaten activiteit maar diende wel de inkomsten van de maand december 2018, die in januari 2019 betaald werden, in aanmerking te nemen. Deze inkomsten waren lager dan deze van de maand december 2019.

Wij merken hier nog op dat de heer Huyse bij zijn verzoek tot herziening van de inkomsten voor het jaar 2019 aan de hand van een loonfiche en een rekeninguittreksel duidelijk aantoonde dat de wedde van de maand december 2019 wel degelijk in januari 2020 werd betaald (en deze van december 2018 in januari 2019).

Het is niet evident voor een gepensioneerde dit te ontdekken. De heer Huyse is er echter wel in geslaagd dit te ontdekken. Al dient onmiddellijk toegevoegd te worden dat het bedrag van de inkomsten die door de fiscus weerhouden werden- en dus in aanmerking moet genomen worden voor de terugvordering- ook niet correct door de gepensioneerde is uitgeteld.

In de plaats van het dossier naar aanleiding van de opmerkingen van betrokkene opnieuw te onderzoeken had de FPD aan de heer Huyse bevestigd: “Daar wij gehouden zijn ons te baseren op de multifunctionele aangifte van uw werkgever bij SIGEDIS, hebben wij dan ook deze aangegeven bedragen in rekening genomen (sociaal criterium)”³

De wetgeving schrijft nergens voor dat de FPD rekening moet houden met de gegevens die voorkomen in de Dmfa aangiften. Daarentegen schrijft de wet voor dat als inkomsten in aanmerking genomen dienen te worden, de inkomsten die door de fiscus als dusdanig worden weerhouden.

Doch het rekening houden met de gegevens die voorkomen in de multifunctionele aangifte heeft verschillende voordelen: zo kan een beroepsactiviteit opgespoord worden zonder dat de gepensioneerde de uitoefening van deze beroepsactiviteit aan de pensioendienst moet melden. Dit bespaart de gepensioneerde een administratieve last.

Daarenboven kan de controle sneller plaats vinden zodat de gepensioneerde niet pas nadat hij verschillende jaren de toegelaten grens overschreden heeft dit te weten komt waardoor de pensioenschuld hoog kan oplopen.

Wel dient opgemerkt te worden dat men enkel de bezoldigingscodes die in de multifunctionele aangifte voorkomen in aanmerking mag nemen wanneer deze dienstig kunnen zijn om de door de fiscus weerhouden inkomsten vast te stellen. Het fiscaal criterium geldt immers als algemene basis bij de controle op werken naast pensioen.

Zo worden voor de controle toegelaten activiteit onder andere volgende bezoldigingscodes uit de Dmfa-aangifte in aanmerking genomen omdat ze deel uitmaken van het fiscale loon:

- Code 1: Dit is een restcategorie waarin alle bedragen waarop sociale zekerheidsbijdragen verschuldigd zijn, moeten worden vermeld, tenzij ze onder een andere code worden vermeld. Het betreft voornamelijk de lonen voor werkelijke arbeid, maar ook het overloon, het enkel vakantiegeld bediende en het gewaarborgd loon bij ziekte. De restcategorie bevat tevens het werkgeversaandeel in maaltijdcheques die niet aan de uitsluitingsvoorwaarden voor het inhouden van sociale zekerheidsbijdragen voldoen voor zover ze toegekend worden in verhouding tot de effectief gewerkte dagen in het aangiftekwartaal.

-Code 2: Deze code omvat voornamelijk de eindejaarspremie en de geschenken in natura. Ook de anciënniteitspremies vallen hieronder. Doch deze laatste worden niet in aanmerking genomen in het kader van de controle toegelaten activiteit omdat deze premies geen betrekking hebben op het te

³ Meer informatie over het fiscaal en sociaal criterium vindt u in ons Jaarverslag 2019, p. 54 en volgende en in ons Jaarverslag 2013, p. 111 en volgende

controleren jaar, maar op het geheel van de prestaties in een loopbaan.

-Code 5: Deze code omvat de premies die toegekend worden ingevolge de beperking van arbeidsprestaties in het raam van maatregelen tot herverdeling van de arbeid.

-Code 6: Het gaat om de vergoedingen voor uren die geen arbeidstijd zijn. Het belangrijkste voorbeeld zijn de vergoedingen voor inactiviteitsuren in de transportsector (de zogenaamde overbruggingstijd). Ook de vergoedingen voor “beschikbaarheidstijd”, dit is het loon voor werknemers die vervoersactiviteiten uitoefenen bij een werkgever die niet noodzakelijk tot de transportsector behoort, voor uren die geen arbeidstijd zijn, vallen hieronder.

-Code 20: Deze code wordt uitsluitend gebruikt voor gepensioneerde werknemers en wordt uitsluitend gebruikt voor de controle toegelaten activiteit. Het betreft voordelen die deel uitmaken van het fiscaal loon, maar waarop geen sociale zekerheidsbijdragen worden afgehouden. De voordelen die het meest voorkomen onder code 20 zijn:

- Het dubbel vakantiegeld bedienden;
 - De voordelen in natura (bijvoorbeeld arbeidsgereedschap en werkkledij);
 - Premies die worden betaald aan het personeel van de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten.
- Daarnaast bevat deze code ook de kosten eigen aan de werkgever zoals:
- De terugbetaling woon-werkverkeer met het openbaar vervoer;
 - Mobiliteitsvergoeding in de bouwsector;
 - Terugbetaling van werkelijk gemaakte kosten.

-Code 54: Deze code omvat(te) het enkel vakantiegeld voor een arbeider.

Alle achterstallen van premies en wedden of lonen (bijvoorbeeld competentiepremies overheidssector, achterstallige weddenverhogingen) kunnen door de FPD niet automatisch geïdentificeerd worden. Hierdoor bestaat het risico dat deze in aanmerking zullen genomen worden als beroepsinkomsten. De bewijslast berust in deze gevallen dus bij de gepensioneerde.

Zo ook moet het loon van de maand december in het desbetreffende jaar in aanmerking genomen worden wanneer het ook effectief in die maand zelf uitbetaald wordt. Wordt het daarentegen uitbetaald in het begin van januari van het volgend jaar, dient het in dat jaar in aanmerking genomen te worden.

Het loon van zowel een arbeider⁴ als een bediende⁵ mag immers ook uitbetaald worden na de periode waarvoor het loon betaald wordt zolang het maar betaald is voor de 4de werkdag na deze periode. Hiervan kan door een collectieve arbeidsovereenkomst of het arbeidsreglement afgeweken worden waardoor de betaling later plaatsvindt, weliswaar met de restrictie dat de betalingsdatum niet gelegen mag zijn na de 7de werkdag die volgt op de maand waarin gewerkt werd en waarvoor dus het loon verdiend is.

Ook hier erkent de FPD dat door gebruik te maken van de inkomsten uit de DMFA aangifte hij niet kan identificeren of het loon van de maand december effectief in december werd uitbetaald. De bewijslast dat het loon eventueel in een volgend fiscaal jaar is uitbetaald berust ook hier bij de gepensioneerde.

Gelet op het feit dat de beslissing van de FPD bijgevolg niet in overeenstemming is met de toepasselijke wetgeving, vroegen wij om een herziening van het dossier.

Conclusie 1

De FPD heeft het dossier herzien. Na het niet meer in aanmerking nemen van het loon van december 2019 bij de inkomsten van 2019 maar wel deze van december 2018 komt de FPD tot de conclusie dat de heer Huysse de jaargrens voor het jaar 2019 nog met 2 % overschrijdt. Hij stuurt aan betrokkene een nieuwe schuldvordering in die zin.

Uiteindelijk is na een nieuwe melding door betrokkene een nader onderzoek gevoerd naar het bedrag van het loon van de maand december 2018. Hieruit is gebleken dat een gedeelte van het dubbel vakantiegeld door de werkgever ten onrechte als een gewoon loon van de maand december 2018 in

4 De betaling van het loon van een arbeider moet minstens in 2 betalingen per maand plaats vinden, dit met een tussenperiode van maximum 16 kalenderdagen

5 De betaling van het loon van een bediende moet minstens om de maand plaats vinden

de Dmfa aangifte vermeld werd. Ingevolge de foutieve Dmfa aangifte door de werkgever stemde het door de pensioendienst weerhouden inkomen voor de maand december 2018 –dat nu wel terecht werd in aanmerking genomen bij de inkomsten van 2019- nog steeds niet overeen met het door de fiscus weerhouden loon voor december 2018. Ter verbetering werd door de FPD een nieuwe beslissing getroffen: de overschrijding voor 2019 werd beperkt tot 1 %.

Conclusie 2

Om ook hier weer de gepensioneerde toe te laten een fout op te sporen in een geïnformatiseerd proces is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst ook in dit dossier de Ombudsman Pensioenen op het belang van de motivering van de beslissing en het respecteren van het zorgvuldigheidsbeginsel na de melding van een klacht door de gepensioneerde.

Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de terugvorderingsbeslissing wordt toegelicht dat deze beslissing tot stand gekomen is op basis van beroepsinkomsten zich steunend op het sociaal criterium daar waar de wetgeving voorschrijft dat beroepsinkomsten volgens het fiscaal criterium dienen gehanteerd te worden.

Wat betreft het zorgvuldigheidsbeginsel is het van groot belang dat wanneer de burger opmerkingen formuleert, zoals in casu het geval was, hier grondig onderzoek naar gevoerd wordt.

Algemene conclusie

De gepensioneerden zijn vragende partij voor een wetgeving die rekening houdt met hun complexe werkelijkheid. Dit vraagt verfijnde wetgeving met vele uitzonderingen.

Deze verfijnde wetgeving met veel uitzonderingen leidt, wanneer de wetgeving op vele gevallen moet toegepast worden, tot informatisering. De informatisering en automatisering maakt het functioneren van de overheid immers eenvoudiger en sneller.

Doch in de praktijk gaat informatisering gepaard met standaardisering. Standaardisering sluit op zijn beurt deels het maatwerk weer uit waardoor we in een vicieuze cirkel beland zijn.

Veelal dient, teneinde tot een automatisering te kunnen komen, de werkelijke situatie gereduceerd te worden tot wit of zwart, of in informaticataal uitgedrukt 0 of 1. Doch de werkelijkheid is vaak veel complexer en niet te herleiden tot wit of zwart of tot 0 of 1. Vaak is er een grijze zone daar heel wat wetgeving voor interpretatie vatbaar is.

Door de informatisering van het treffen van beslissingen dreigt de gepensioneerde in toenemende mate te worden geconfronteerd met beslissingen die bijna volautomatisch zijn genomen en waarbij de menselijke tussenkomst tot een minimum herleid is. Het risico bestaat dan dat de gepensioneerde slachtoffer wordt van een robotachtige gelijkheid, waarbij geen oog meer bestaat voor de eigenheid van zijn situatie.

De gepensioneerde dreigt te worden geconfronteerd met beslissingen die genomen zijn op basis van gegevens die via een in grote mate geautomatiseerd proces van andere overheidsdiensten zijn verkregen.

In dergelijke gevallen is het voor de gepensioneerde heel moeilijk om na te gaan of een beslissing op basis van correcte gegevens genomen is.

Bovendien zal de gepensioneerde indien er een fout gemaakt is dit zelf moeten bewijzen.

Kortom in geval van fouten in het systeem moet hij zijn eigen onschuld bewijzen. Ook wanneer hij zich in een bijzondere situatie bevindt zal hij de pensioendienst dienen te wijzen op de specificiteit en eigenheid van zijn situatie. Niet iedereen is daartoe in staat. Al zeker niet de meest kwetsbare groepen in onze samenleving.

Om de meest pientere gepensioneerde toch toe te laten de pensioendiensten te wijzen op de specificiteit van zijn situatie is transparantie van de pensioendienst erg belangrijk. Daarom wijst de Ombudsman Pensioenen hier de pensioendiensten op het belang van het motiveringsbeginsel en zorgvuldigheidsbeginsel.

Het motiveringsbeginsel vereist hier dat aan de gepensioneerde in de pensioenbeslissing duidelijk wordt uitgelegd hoe de pensioenbeslissing tot stand gekomen is.

Wanneer een gepensioneerde opmerkingen formuleert over de specificiteit van zijn geval of het vermoeden van een fout in de beslissing is het belangrijk dat deze grondig onderzocht worden zodat het zorgvuldigheidsbeginsel gerespecteerd wordt.

3. Foutief attest inzake ziekte- en invaliditeit voor gerechtigden op een pensioen in het stelsel van de overzeese sociale zekerheid ten laste van de RSZ verstuurd door FPD

De Ombudsman Pensioenen heeft vastgesteld dat de FPD voor een gepensioneerde die enkel een pensioen overzeese sociale zekerheid genoot een foutief attest voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan het Intermutualistisch College heeft overgemaakt ook al had deze persoon geen pensioen dat werd uitbetaald door de FPD. Hierdoor werd deze persoon niet meer als persoon ten laste beschouwd voor de ziekteverzekering. Al had dit weliswaar voor de verplichte verzekering geen consequenties doch moest zij hierdoor ten onrechte bijdragen betalen voor de aanvullende verzekering. De FPD erkende ten onrechte een ZIV-attest te hebben opgesteld en heeft het Intermutualistisch College hiervan op de hoogte gebracht. De Ombudsman Pensioenen roept de FPD op alle gelijkaardige fouten op te sporen en recht te zetten.

DOSSIER 34220

De feiten

Mevrouw Larcier ontvangt sinds 1 januari 2018 een rustpensioen van de RSZ, toegekend voor haar tewerkstelling als expat gedurende ongeveer 4 jaar (1974-1978).

Echter, sinds de toekenning van dit pensioen, weigerde haar mutualiteit haar nog langer als “persoon ten laste” te behouden voor wat betreft de dekking voor de gezondheidszorgen. In feite had het Intermutualistisch College in maart 2018 van de FPD een attest ontvangen met de “code 01”, de code voor pensioenen uit de privé-sector met een carrière van meer dan een derde van een volledige loopbaan. Deze informatie dwong de mutualiteit om haar als gerechtigde te beschouwen.

Voor de verplichte ziekteverzekering had dit geen gevolgen. Doch voor de aanvullende verzekering moest betrokkene wel een premie betalen.

In 2018 vroeg mevrouw Larcier aan de FPD om deze inlichtingen te verbeteren en aan de mutualiteit een verbeterd attest te sturen. In juli 2018 antwoordde de FPD dat hij de nodige maatregelen zou nemen om het onjuiste attest te annuleren.

De gepensioneerde heeft echter twee jaar later vernomen dat haar dossier nog steeds niet in orde was omdat de mutualiteit geen verbeterd attest van de FPD had ontvangen.

Uit het onderzoek van de Ombudsman Pensioenen bij de FPD bleek dat de beloofde rechtzetting mislukt was. De FPD heeft zijn excuses aangeboden voor deze fout.

Hij nam ook contact op met het RIZIV en de mutualiteit. Aan deze laatste stuurde de FPD een attest waarin werd verklaard dat mevrouw Larcier geen pensioen van de FPD ontving.

Tevens werd een intern onderzoek gestart, waaruit bleek dat de FPD in 2018 inderdaad ten onrechte een attest met code 01 had afgeleverd, terwijl het opstellen van dit attest eigenlijk onder de bevoegdheid van de RSZ viel.

Begin april nam de FPD vervolgens opnieuw contact op met het RIZIV om te bevestigen dat er enkel rekening mocht gehouden worden met het attest gezondheidszorgen van de RSZ. Ook de mutualiteit nam op haar beurt contact op met het RIZIV en bezorgde haar het attest van de RSZ.

Ten slotte veranderde de mutualiteit de aansluiting voor Madame Larcier door haar weer als persoon ten laste van haar man te beschouwen inzake gezondheidszorg.

Bedenkingen

Ons onderzoek bracht een gebrek aan coördinatie tussen de FPD en de RSZ aan het licht op het gebied van de attesten ziekte- en invaliditeit.

In een e-mail van april 2020 specificeerde de RSZ het volgende:

“De RSZ overzeese sociale zekerheid levert geen dergelijk elektronisch attest af om de eenvoudige reden dat hij niet verbonden is met het elektronische netwerk dat dit type attesten uitgeeft en ontvangt (attest A101). Sinds 1 januari 2019 leveren we alleen papieren attesten af (type A101)⁶.

Aan de andere kant heeft het Pensioenkadaster [van de FPD] een paar jaar geleden per vergissing en op eigen initiatief dit type attest afgeleverd voor pensioenen betaald door de overzeese sociale zekerheid hoewel het daartoe niet bevoegd was.

Na het vaststellen van verschillende gevallen, hebben we een omstandige brief gestuurd naar het Pensioenkadaster van de Federale Pensioendienst om een einde te maken aan deze praktijk.”

Conclusie

In de periode voorafgaand aan het jaar 2019 was er voor dossiers zoals dat van mevrouw Larcier een administratief probleem daar de FPD in dergelijke gevallen ten onrechte attesten heeft afgeleverd aan het Intermutualistisch College voor gerechtigden op een pensioen overzeese sociale zekerheid.

Dit brengt ons ertoe om ons ook vragen te stellen voor de andere mogelijks betrokkene gevallen (ingangdatum voor 2019). Om dit verder uit te klaren hebben wij ons onderzoek verder gezet bij de betrokken diensten.

De RSZ bevestigde ons dat het probleem in het geval van mevrouw Larcier uitsluitend het gevolg was van een foutief afgeleverd elektronisch attest door de FPD. Overigens is de FPD niet in staat om het aantal foutief afgeleverde attesten te identificeren. In 2017 werd het eerste geval door de RSZ aan de FPD gemeld.

De Ombudsman vroeg op 21 augustus 2020 meer informatie aan de FPD om te weten wat er precies gebeurd was in dergelijke dossiers. Hij vroeg ook of de betrokken gevallen konden worden geïdentificeerd en verbeterd.

Deze vragen werden overgemaakt aan de ICT afdeling van de FPD. Wij wachten momenteel nog steeds op het antwoord.

Wij vestigen nog de aandacht op een bespreking uit ons Jaarverslag 2018 met een problematiek die nauw verband houdt met deze. In die tekst bespraken wij het afleveren van de attesten inzake ziekteverzekering voor de gepensioneerde ambtenaren met een carrière van minder dan 1/3 van een volledige loopbaan. Voor alle ambtenaren werd steeds een attest afgeleverd van + 1/3 loopbaan, wat ook hun werkelijke loopbaan was.

Deze ambtenaren kunnen nooit als persoon ten laste worden aanzien en moeten nu nog altijd ten onrechte de bijdrage voor de aanvullende verzekering als gerechtigde betalen.

De Ombudsman pleitte in 2018 er bij de FPD voor om zijn programmatie aan te passen maar de FPD is niet gevolgd zeggende dat er geen duidelijke definitie bestaat bij het RIZIV van het begrip “pensioen overeenstemmend met een professionele loopbaan van minder dan 1/3 van een volledige loopbaan (of beschouwd als dergelijke)”.

Vanaf 1 januari 2019 werd de wetgeving inzake de dekking voor gezondheidszorgen gewijzigd zodat de nieuwe gepensioneerde ambtenaren niet meer met dit probleem geconfronteerd werden. De ambtenaren met een loopbaan van minder dan één derde van een volledige loopbaan die gepensioneerd zijn voor 1 januari 2019 zijn daarentegen nog steeds ten onrechte niet vermeld al persoon ten laste voor de ziekteverzekering.

⁶ De aflevering van de attesten door de RSZ vanaf 1 januari 2019 volgt uit de wet van 21 december 2018 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken (hoofdstuk 12 “wijziging betreffende de overzeese sociale zekerheid”). Artikel 71 van deze wet voorziet de overdracht naar de Belgische ziekteverzekering van de gepensioneerden van het stelsel wanneer zij in de EER of Zwitserland wonen. De gepensioneerden van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid die buiten de EER of Zwitserland wonen blijven genieten van het stelsel van de overzeese sociale zekerheid voor de terugbetaling van hun gezondheidszorgen.

Wij nodigen de lezer uit om de tekst in ons Jaarverslag 2018 te overlopen wetende dat het probleem nog steeds niet opgelost is omdat het RIZIV tot nu toe nog geen duidelijke instructies heeft gegeven. Wij stellen vast dat tot op vandaag er nog enkele honderden gepensioneerden zijn die aan de mutualiteit een bijdrage voor hun aanvullende verzekering betalen terwijl zij hiervan zouden kunnen vrijgesteld worden.

4. Ten onrechte geen wijziging van de bedrijfsvoorheffing bij de omzetting van een gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande gedurende de eerste maanden na de invoering van de unieke betaling (begin 2019)

Deze bespreking kadert in de algemene problematiek van de fouten die de Ombudsdienst Pensioenen ontdekt heeft in computerprogrammatie van de inhouding van de bedrijfsvoorheffing op pensioenen. Wij hebben hier reeds in eerdere jaarverslagen⁷ aandacht aan besteed.

Wij ontvingen een klacht van een gepensioneerde die een gepeperde belastingaanslag van ongeveer 6.000 euro kreeg voor het inkomstenjaar 2019 (aanslagjaar 2020). Tijdens ons onderzoek wordt duidelijk dat er te weinig bedrijfsvoorheffing op het pensioen ingehouden werd. Dit terwijl alle gegevens voorhanden waren om de bedrijfsvoorheffing correct in te houden. Deze fout blijkt te wijten te zijn aan het feit dat bij het opstarten van de unieke betaling gedurende de periode van 1 januari 2019 tot en met 13 mei 2019 de interne controles die dienstig zijn om de correcte bedrijfsvoorheffing in te houden uitgeschakeld werden. De FPD heeft ondertussen de interne controle voor deze dossiers terug kunnen inschakelen zodat vanaf dat moment de bedrijfsvoorheffing terug correct werd ingehouden. De Ombudsdienst Pensioenen blijft ijveren, zoals reeds eerder gesteld in onze jaarverslagen, om in zoveel mogelijk gevallen de bedrijfsvoorheffing zonder melding van gegevens door de gepensioneerde automatisch correct in te houden.

DOSSIER 34824

De feiten

Mevrouw De Koninck is 75 jaar en zij heeft een gemengd pensioen overheid en werknemer.

Tijdens het jaar 2020 wordt zij geconfronteerd met een belastingaanslag van ongeveer 6.000 euro, afkomstig van de pensioeninkomsten 2019. Eind februari 2020 neemt zij telefonisch contact op met de FPD voor wat betreft de fiscale inhoudingen op haar pensioen.

Zij neemt, na schriftelijke klacht in eerste lijn bij de FPD te hebben ingediend, contact op met de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen

Het feit dat mevrouw De Koninck geconfronteerd wordt met een toch wel aanzienlijke invordering van belastingen wijst er op dat de bedrijfsvoorheffing op het pensioen niet afdoende is geweest.

Wij hebben derhalve de inhouding van de bedrijfsvoorheffing op het pensioen van mevrouw De Koninck getoetst aan de reglementaire bepalingen ter zake.

De FPD moet de bedrijfsvoorheffing inhouden volgens de regels en schalen van de bedrijfsvoorheffing ingesteld door de FOD Financiën⁸.

In de toepassingsregels, Hoofdstuk I, Algemeen, Afdeling 2 – vermindering wegens gezinslasten, 1.7 Gezinstoestand, wordt de gezinstoestand als volgt gedefinieerd:

“Voor de toepassing van de bedrijfsvoorheffing wordt verstaan :

1° onder echtgenoten : de gehuwden die zich niet in een van de in sub 2°, b vermelde gevallen bevinden ;

2° onder alleenstaanden :

⁷ JV 2017, p. 53 e.v. Wettelijke samenwoning met partner ten laste: foutieve bedrijfsvoorheffing.
JV 2019, p. 82, 6. Geen automatische aanpassing en derhalve foutieve bedrijfsvoorheffing en sociale inhoudingen op ambtenarenpensioenen bij de FPD bij overlijden van echtgenoot die ten laste was.
JV 2019, p. 89: Foutieve bedrijfsvoorheffing bij FPD bij gehandicapt kind ten laste ouder dan 25 jaar
JV 2019, p. 92: Niet onmiddellijke toepassing van nieuwe bedrijfsvoorheffingschalen vanaf januari bij gemengde loopbaan waarbij minstens één pensioen niet uitbetaald wordt door de FPD.

⁸ Koninklijk besluit tot wijziging van het KB/WIB 92, op het stuk van de bedrijfsvoorheffing

a) de ongehuwde personen ;

b) de gehuwde personen :

- voor het jaar van het huwelijk of van de verklaring van wettelijke samenwoning ;
- voor het jaar waarin de wettelijk samenwonenden met elkaar in het huwelijk treden, worden zij als gehuwden aangemerkt, tenzij de verklaring van wettelijke samenwoning tijdens hetzelfde jaar is afgelegd;
- vanaf het jaar na dat waarin de feitelijke scheiding heeft plaatsgevonden, voor zover die scheiding in het belastbare tijdperk niet ongedaan is gemaakt ;
- voor het jaar van de ontbinding van het huwelijk of van de scheiding van tafel en bed of van de beëindiging van de wettelijke samenwoning ;
- die rijksinwoners zijn, indien de echtgenoot beroepsinkomsten heeft van meer dan 11.100 EUR per jaar die bij overeenkomst zijn vrijgesteld en die niet in aanmerking komen voor de berekening van de belasting op de andere inkomsten van het gezin ;
- die niet-inwoners zijn, indien slechts één van de echtgenoten in België aan de belasting onderworpen inkomsten verkrijgt en de andere echtgenoot binnenlandse beroepsinkomsten die bij overeenkomst zijn vrijgesteld of buitenlandse beroepsinkomsten heeft van meer dan 11.100 EUR per jaar.

Om de vermindering van de bedrijfsvoorheffing wegens gezinslasten vast te stellen, moet de gezinstoestand van de verkrijger van de inkomsten in aanmerking worden genomen zoals die zich voordoet op 1 januari van het jaar waarin de inkomsten worden betaald of toegekend.

De schuldenaar van de bedrijfsvoorheffing :

- mag echter, bij wijziging van de gezinstoestand in de loop van het jaar, de nieuwe toestand in aanmerking nemen zodra hij daarover is ingelicht ;
- moet evenwel rekening houden met de gezinstoestand die hem door de Algemene Administratie van de Fiscaliteit zou zijn medegedeeld en zulks vanaf de eerste betaling of toekenning van inkomsten tijdens de tweede maand die op de mededeling volgt.”

Er zijn twee types belastingschalen. Schaal I is van toepassing wanneer de verkrijger van de inkomsten een *alleenstaande* is of wanneer de echtgenoot van de verkrijger van de inkomsten eveneens persoonlijke beroepsinkomsten (rustpensioen alleenstaande) ontvangt. Schaal II is van toepassing wanneer de titularis in het genot is van een gezinspensioen. In Schaal II wordt er beduidend minder bedrijfsvoorheffing afgehouden.

Mevrouw De Koninck heeft een gemengd pensioen. Een klein werknemerspensioen en een overheidspensioen. Haar echtgenoot heeft een overheidspensioen. De inhouding bedrijfsvoorheffing op haar overheidspensioen bevond zich tot december 2018 in de correcte schaal I als alleenstaande.

Bij het in voege treden van de unieke betaling⁹ werd haar overheidspensioen ingedeeld als zijnde met gezinslast. De belastingschaal II werd op dat ogenblik toegepast. Deze classificatie werd haar toegekend omdat het werknemerspensioen zich eerder- weliswaar foutief- in de voordeligere Schaal II bevond.

In april 2019 volgt er evenwel een nieuwe toekenningsbeslissing en wordt het werknemerspensioen gezin (18,24 euro per maand) terecht vanaf 1 mei 2019 omgezet naar alleenstaande (14,59 euro per maand). De echtgenoot is immers ook in het genot van een overheidspensioen.

Maar de omschakeling naar de betaling van het werknemerspensioen bedrag alleenstaande vanaf mei had niet automatisch tot gevolg dat de belastingschaal correct werd aangepast van schaal II naar schaal I. Dit betekent dat er verder een bedrijfsvoorheffing in Schaal II op haar beide pensioenen wordt ingehouden.

Zoals de naam het aangeeft is de bedrijfsvoorheffing een voorschot op de belasting die uiteindelijk zal verschuldigd zijn. De voorheffing moet dan ook een zo nauwkeurig mogelijke weergave zijn van de definitieve belasting om zo, in de mate van het mogelijke, bijkomende betalingen of terugbetalingen te vermijden.

Wij hebben derhalve aan de FPD gevraagd waarom de bedrijfsvoorheffing niet correct aangepast werd op het ogenblik dat het werknemerspensioen omgeschakeld werd naar het alleenstaande bedrag. Wij

⁹ De bundeling van de betaling van de zelfstandige, werknemers- en overheidspensioenen hebben wij reeds uitvoerig beschreven in ons Jaarverslag 2019, pagina 86 ev. (project unieke betaling).

zijn immers van mening dat dit automatisch zou moeten gebeuren¹⁰.

De FPD antwoordde dat bij mevrouw De Koninck voor de invoering van de unieke betaling die plaats vond in januari 2019 er een verschillende bedrijfsvoorheffingsschaal gebruikt werd voor de uitbetaling van haar ambtenarenpensioen en het werknemerspensioen.

Bij de conversie naar een unieke betaling heeft de FPD wanneer de bedrijfsvoorheffingsschaal niet hetzelfde was voor het werknemers- en ambtenarenpensioen steeds de meest voordelige bedrijfsvoorheffingsschaal toegepast. Het was immers volgens de FPD vanwege het grote aantal dossiers niet mogelijk om deze dossiers allemaal onmiddellijk individueel te onderzoeken. Daardoor werd bij mevrouw De Koninck vanaf januari 2019 dus ten onrechte het gezinsbarema ook toegepast op haar ambtenarenpensioen.

Wanneer een werknemerspensioen van het gezinsbedrag naar het bedrag als alleenstaande wordt omgezet voert het computerprogramma van de FPD interne controles uit. Doch door de complexiteit kan de bedrijfsvoorheffingsschaal wanneer dit nodig zou zijn niet altijd automatisch aangepast worden door het computerprogramma. Het computerprogramma signaleert wel de mogelijke tegenstrijdigheden, doch indien effectief een wijziging aan de bedrijfsvoorheffingsschaal dient te gebeuren is hiervoor nog steeds een manuele actie nodig.

Concreet betekent dit in het dossier van mevrouw De Koninck dat de omzetting naar de correcte Schaal I niet automatisch kan verlopen doch dat in principe, op het moment dat er een herziening is van het recht van gezin naar alleenstaande, het betaalprogramma wel interne controles uitvoert. Het programma signaleert dan dat er een manuele actie nodig is om de juiste fiscale toestand aan te passen.

Doch als gevolg van de invoering van de unieke betaling waren deze controles van 1 januari 2019 tot en met 14 mei 2019 uitgeschakeld. Vandaar dat de belastingschaal ten onrechte niet gewijzigd werd. Op 15 mei 2019 werd de signalering terug geactiveerd en zijn de eerste workflows met het signaal “na te kijken of de bedrijfsvoorheffing wel correct is” terug aangemaakt. Al de niet aangemaakte workflows, zijnde ongeveer een 5.000¹¹, werden achteraf alsnog gecreëerd en manueel verwerkt.

Uiteindelijk werd bij mevrouw De Koninck de toe te passen schaal I bedrijfsvoorheffing pas aangepast vanaf maart 2020. De bedrijfsvoorheffing op het pensioen van mevrouw De Koninck steeg hierdoor van 230,95 naar 597,30 euro. De oorsprong van de hoge belastingaanslag is dus duidelijk. Bovendien werd er vanaf dan ook correct een solidariteitsbijdrage ingehouden¹². De aanpassing van de bedrijfsvoorheffingsschaal kwam er in het dossier van mevrouw De Koninck ingevolge de creatie van een workflow op 25 januari 2020.

Uiteindelijk heeft het dus 11 maanden geduurd (van april 2019 tot maart 2020) vooraleer de FPD de fiscale toestand rechtgezet heeft.

De FPD meldt ons -ook al voegt de FPD er onmiddellijk aan toe dat dit niet belet dat ze een fout hebben gemaakt in het dossier- dat in de brieven waarop toelichting gegeven wordt over het gewijzigde uitbetaalde pensioenbedrag steeds de volledige bruto-netto situatie die de pensioendienst gebruikt vermeld wordt. De FPD concludeert hieruit dat de gepensioneerden dan vrij eenvoudig kunnen nagaan of de bedrijfsvoorheffingsschaal correct is toegepast.

Bij de omzetting van het gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande met ingang van 1 mei 2019 werd op 24 april 2019 inderdaad een brief met betrekking tot de bruto-netto situatie en de hiervoor determinerende elementen gepost in mypensioen van mevrouw De Koninck.

De brief vermeldt dat de fiscale schaal II wordt toegepast op haar pensioen. Tevens wordt er in deze brief vermeld dat deze schaal van toepassing is op echtgenoten en wettelijk samenwonenden van wie de partner geen persoonlijke beroepsinkomsten heeft. Dat de partner ook in principe¹³ geen pensioen

¹⁰ Zie ook ons JV 2019, p. 82, 6. Geen automatische aanpassing van de fiscale en sociale inhoudingen op ambtenarenpensioenen bij de FPD bij overlijden van echtgenoot

¹¹ Merk wel op dat ook al wordt een workflow gecreëerd werd naar aanleiding van wijziging van een determinerend element voor de bedrijfsvoorheffing dit voor de meeste dossiers niet resulteert in een wijziging van de bedrijfsvoorheffing.

¹² De berekening van de solidariteitsbijdrage is gekoppeld aan de schaal van de bedrijfsvoorheffing.

¹³ Indien de partner een klein pensioen geniet verhindert dit de toepassing van schaal II niet.

mag genieten wordt niet vermeld. De foutief toegepaste bedrijfsvoorheffingsschaal valt ons inziens dus niet zo eenvoudig te detecteren door betrokkene.

Daarbij komt dat vermits betrokkene niet expliciet geopteerd heeft voor communicatie per post zij onder het principe “digital by default” valt. Doch daar de FPD niet in het bezit is van het e-mailadres van mevrouw De Konick¹⁴ ontvangt zij geen mail met de melding dat er een brief voor haar gepost is in mypension. Hierdoor heeft zij dus in de praktijk zelf geen weet van het feit dat er een brief voor haar in mypension gepost is.

Zoals in het Jaarverslag 2019¹⁵ vermeld, wordt er wat betreft de correcte toepassing van de bedrijfsvoorheffing wel heel wat verantwoordelijkheid -en we moeten benadrukken soms onvermijdelijk- bij de gepensioneerde gelegd.

Deze wordt immers gevraagd elke wijziging van de elementen die determinerend zijn voor de inhoudingen op zijn pensioen te melden¹⁶.

Dat deze verantwoordelijkheid die bij de gepensioneerde gelegd wordt voor de meeste hun kennis en bevattingsvermogen te boven gaat of dat bij de gepensioneerden ten onrechte het idee leeft dat de pensioendienst toch in het bezit is van alle noodzakelijk gegevens om de bedrijfsvoorheffing correct te berekenen blijkt uit het feit dat in de periode van januari tot en met 14 mei 2019 maar 60 gepensioneerden de FPD gecontacteerd hebben met de vraag of hun bedrijfsvoorheffing wel correct was gelet op een wijzigend element dat determinerend was voor de bedrijfsvoorheffing.

De Ombudsman Pensioenen roept de pensioendiensten bijgevolg op inspanningen te blijven doen om zoveel mogelijk van de determinerende elementen voor de bedrijfsvoorheffing zelf op te sporen door het voeden van hun bestanden met gegevens afkomstig van andere overheidsdiensten (gegevens uit het rijksregister, kinderlast, pensioenen uitbetaald door een andere pensioendienst, RVA-uitkeringen, uitoefening van een beroepsactiviteit terug te vinden in de Dmfa aangiftes).

Wij verwijzen in dit kader bijkomend naar het “only once” principe, verwoord in de wet van 5 mei 2014 houdende de verankering van het principe van de unieke gegevensinzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkschakeling van elektronische en papieren formulieren.

Het principe van de unieke gegevensinzameling is één van de essentiële middelen om de verschillende verplichte overheidsprocedures of -formulieren voor burgers en ondernemingen te vereenvoudigen. Dit principe wil o.a. vermijden dat burgers steeds opnieuw dezelfde identificatiegegevens dienen mee te delen in het geval deze gegevens reeds aan een andere administratie werden overgemaakt.

De wet heeft als doel om het hergebruik van gegevens die reeds beschikbaar zijn in authentieke bronnen (principe van de unieke gegevensinzameling/only once-principe) in de werking van de federale overheidsdiensten te verankeren en het gebruik te stimuleren van elektronische formulieren door de waarde ervan volledig gelijk te schakelen met papieren formulieren.

Verder voorziet deze wet de mogelijkheid om bestaande wetgeving en formulieren van federale instanties in strijd met de wet aan te passen.

Doch is het in de praktijk nog niet mogelijk (onmiddellijk) -vaak gelet op het uitzonderingskarakter van bepaalde situaties- op deze wijze alle informatie te bekomen die de pensioendienst nodig heeft om de bedrijfsvoorheffing correct en juist te berekenen (b.v. beroepsinkomsten van de echtgenoot).

De (toekomstig) gepensioneerde is nog steeds voor sommige informatie de enige bron waar de volledige en juiste informatie te bekomen is.

¹⁴ Betrokkene heeft in 2012 toen de FPD op een betalingsbericht meldde dat de correspondentie voortaan digitaal zou plaatsvinden niet aan de FPD gemeld de briefwisseling verder per post te willen ontvangen.

¹⁵ Zie Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2019 p. 90

¹⁶ Merk op dat betrokkene jaren geleden aan de RVP niet gemeld had dat haar partner een ambtenarenpensioen kreeg van PDOS en dat hierdoor zij eigenlijk ten onrechte een gezinspensioen heeft ontvangen van de RVP.

Daarom raadt de Ombudsman Pensioenen niettemin de gepensioneerden aan de brieven waarop toelichting gegeven wordt over het gewijzigde uitbetaalde pensioenbedrag na te kijken en de wijzigingen van elementen die determinerend zijn voor de bedrijfsvoorheffing en die door de FPD gevraagd werden mee te delen, ook effectief mee te delen (b.v. kind ten laste).

Tot slot delen we nog mee dat de Ombudsman Pensioenen na het gevoerde onderzoek zijn bevindingen heeft overgemaakt aan de federale Ombudsman die bevoegd is voor de werking van de fiscus zodat deze kan nagaan of de belastingaanslag correct is.